

CEZA DAVASININ ZAMANAŞIMI NEDENİYLE DÜŞMESİNİN TAZMİNAT HAKKINA ETKİSİ

1- Ceza davasının zamanaşımı nedeniyle ortadan kaldırılması durumunda, hukuk mahkemesinde tazminat davası açabilmenin koşulları:

a) Zarar gören, **kişisel hak istemiyle** ceza davasına katılmış ve bu dava zamanaşımı nedeniyle ortadan kaldırılmış ise, ceza hakiminin buna ilişkin kararı ile kesilen zamanaşımı yeniden işlemeye başlayacağından, hukuk mahkemesinde hukuk zamanaşımı süresi içerisinde tazminat davası açılacaktır.

Bir başka anlatımla, davacının ceza davasına kişisel hak istemiyle katılmasıyla kesilen hukuk zamanaşımı, (BK.m.133) ceza zamanaşımının dolması nedeniyle ceza davasının ortadan kaldırılması kararının kesinleşmesinden sonra yeniden işlemeye başlayacak ve bu süre içinde hukuk mahkemesinde açılan tazminat davası zamanaşımına uğramamış olacaktır.

Dava açma süresi, olay doğrudan haksız eylem ise B.K. m.60/1'deki bir yıllık, trafik kazası ise KTK. m. 109/1'deki iki yıllık zamanaşımı süreleri olacaktır.

b) Eğer zarar gören, ceza davasına katılmamış veya katılıp da kişisel hak (tazminat) istememiş ise, süresi dolmuş olan ceza davası zamanaşımından artık yararlanamayacağı gibi, haksız eylem zamanaşımını da geçirmiş olduğundan, artık hukuk mahkemesinde tazminat davası açamayacaktır. Veya açmış olup da, davalı zamanaşımı savunmasında bulunmuş ise, dava reddedilecektir.

2- Çeşitli görüşler :

a) Zarar görenin **kişisel hak istemiyle** katıldığı ceza davasının zamanaşımı **nedeniyle ortadan kaldırılmasına karar verilmesi** durumunda, **hukuk mahkemesinde açılacak tazminat davasının bağlı olduğu zamanaşımı konusu tartışmalıdır.** Şöyle ki:

Yargıtay Üçüncü Hukuk Dairesinin 14/2/1963 Gün, 902 Esas, 1076 Karar sayılı ilamına göre, "...ceza mahkemesince zamanaşımı sebebiyle kamu davasının ortadan kaldırılmasına karar verilmesi, failin eyleminin cezayı müstelzim olduğu sonucunu da ortadan kaldırdığından, hukuk mahkemesince davada BK.'nun 60. maddesinin 2. fıkrasında yazılı ceza zamanaşımı değil, suçtan zarar görenin müdahale ettiği kamu davasının ortadan kaldırılmasına ilişkin kararın kesinleştiği tarihten başlayacak olan aynı maddenin ilk fıkrasında (Bk.60/1'de) yazılı (bir yıllık) zamanaşımının uygulanması gerekir."

Bunun gibi, Dördüncü Hukuk Dairesinin 5/6/1967 Gün, 3571 Esas, 4086 Karar sayılı ilâmına göre de, kamu davasının ortadan kaldırılmasına ilişkin ceza hâkimi kararının kesinleşmesinden başlayarak (1) yıl içinde zarar görenin hukuk mahkemesinde giderim davası açması gerekir.

Oysa, aynı özel dairesinin 25/1/1968 Gün, 11315 Esas, 908 Karar; 17/2/1975 Gün, 11035 Esas, 1987 Karar; 11/3/1976 Gün, 5792 Esas, 2577 Karar sayılı ilâmlarında, ceza hâkiminin zamanaşımı nedeniyle kamu davasının ortadan kaldırılmasına ilişkin kararı ile kesilen zamanaşımı kadar bir süre içinde hukuk mahkemesinde dava açılacağı kabul edilmiş ve öte yandan bu yargısal inançlar konusunda geçen ceza davası zamanaşımı 5 yıl olup ortadan kaldırma kararı gününden işlemeye başlayan 5 yıl içinde hukuk mahkemesinde giderim davası açılacağı belirtilmiştir. Böylelikle de kesinleşme günü değil de, ortadan kaldırma kararı günü, beş yıllık zamanaşımının başlangıcı için esas alınmıştır.

Kanımca, zamanaşımı nedeniyle kamu davasının ortadan kaldırılması kararı, BK. md. 136/1 anlamında hâkim kararı niteliğinde bulunduğundan, bu kararın kesinleşme gününden işlemeye başlayan kesilen zamanaşımı kadar bir süre içinde hukuk mahkemesinde giderim davası açılabilir.

Ceza davasında kişisel hak istenmemiş olupta zamanaşımı nedeniyle kamu davasının ortadan kaldırılmasına karar verilirse, böyle bir durumda kesilen ve yeniden işlemeye başlayan uzun süreli ceza davası zamanaşımı içinde hukuk mahkemesinde giderim davası açılması söz konusu olamaz. BK.md.60/1'e göre, öğrenmeden başlayarak bir yıl içinde hukuk mahkemesinde zarar görenin giderim davası açması gerekir.

(M.R.Karahasan, Tazminat Davaları ve Yargılama Usulü,1996,sf.492-493

b) Yargıtay'ın bazı kararlarına göre, kamu davasıyla birlikte kişisel hak da istendiği ve kamu davasının zamanaşımı nedeniyle düşmesine karar verilmesi durumunda, kamu davası devam ettiği sürece kişisel hak derdest sayılacağından, kişisel hak sahibi, ceza davasının düşmesine karar verildiği tarihten itibaren bir yıl içinde hukuk mahkemesinde dava açabilir.

(Kararlar: 4.HD.3.6.1955, E.3266-K.2643 ; HGK.14.10.1953,E.4-34 K.104)

(H.Tandoğan, Türk Mesuliyet Hukuku, sf.365)

c) Kamu davasının zamanaşımı nedeniyle düşmesi, hukuk mahkemesinde açılacak şahsi hak davasını etkilemez.

Şahsi hak davası, ceza davasına müdahale yolu ile açılmış olup da, ceza davası zamanaşımına uğramış ise, bu hal müdahale edenin şahsi hakkının da düşmesini gerektirmez ve adı geçen iddiasını hukuk mahkemesi huzuruna götürmek yetkisine sahip olmak gerekir

(S. Dönmezer-S.Ermen, Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, C: 3, Sh: 354).

d) Ceza Mahkemesi, ceza davasıyla birlikte suçtan kaynaklanan maddi ve manevi zararlar dolayısıyla istenecek tazminat hakkında da bir karar verebilir. Ancak kamu davası zamanaşımı gibi bir sebeple düştüğü taktirde artık şahsi hak davasına bakamaz veya bakmaya devam edemez. Mağdur bu hususta hukuk mahkemesine dava açabilir

(A.P.Gözübüyük, Gözübüyük Şefii, C: 1, Sh: 1151).

d) Ceza Genel Kurulu'nun 26.9.1938 gün, 302/289 sayılı kararında "zamanaşımı nedeniyle hükmün şahsi hak noktasından bozulmasına ve kamu davasının zamanaşımından dolayı şahsi hak davasının ortadan kalkmayacağına Ceza Kanununun 110. maddesi hükmü gereği olmasına ve şahsi hakka ilişkin davalara ceza mahkemesinin bakmasının usulden olmamasına göre, olayda şahsi hak noktasından müdahilin ilgili mercie (hukuk mahkemesine) başvurabileceğine karar verilmesi" gerektiği belirtilmiştir.

3- Yargıtay kararları :

Ceza davasının zamanaşımı nedeniyle ortadan kaldırılması durumunda, tarafların şahsi hak yönünden hukuk mahkemesinde dava açmakta özerk bulunmalarına karar verilmesi gerekir.

Kamu davasının zamanaşımı nedeniyle düşmesi, hukuk mahkemesinde açılacak şahsi hak davasını etkilemez. Şahsi hak davası, ceza davasına müdahale yolu ile açılmış olup da, ceza davası zamanaşımına uğramış ise, bu hal müdahale edenin şahsi hakkının da düşmesini gerektirmez ve adı geçen iddiasını hukuk mahkemesi huzuruna götürmek yetkisine sahip olmak gerekir

Ceza Mahkemesi, ceza davasıyla birlikte suçtan kaynaklanan maddi ve manevi zararlar dolayısıyla istenecek tazminat hakkında da bir karar verebilir. Ancak kamu davası zamanaşımı gibi bir sebeple düştüğü taktirde artık şahsi hak davasına bakamaz veya bakmaya devam edemez. Mağdur bu hususta hukuk mahkemesine dava açabilir

Sanıklar hakkındaki davanın zamanaşımına uğraması durumunda, artık, müdahil yararına tazminata karar verilmesi olanaksızdır.

Ceza Genel Kurulu'nun 26.9.1938 gün, 302/289 sayılı kararında "müruruzaman sebebiyle hükmün şahsi hak noktasından bozulmasına ve amme davasının müruruzamandan dolayı şahsi hak davasına hanel gelmeyeceği Ceza Kanununun 110. maddesi hükmü iktizasından bulunmuş olmasına ve şahsi hakka inhisar eden davaları ceza mahkemesinin bakmasına usulen cevaz olmamasına göre hadisede şahsi hak noktasından müdahilin ait olduğu mercie müracaatta muhtariyetine karar verilmesi" gerektiği belirtilmiştir.

Bu itibarla, ceza davasının zamanaşımı nedeniyle ortadan kaldırılması halinde tarafların şahsi yönünden hukuk mahkemesinde dava açmakta özerk bulunmalarına karar verilmesi dosya kapsamına ve yargılamanın niteliğine göre daha isabetli olacağından direnme hükmünün bozulmasına karar verilmelidir.

(CGK.12.11.1990, E.1990/6-244 - K.1990/271)

Ceza davasının zamanaşımı nedeniyle ortadan kaldırılması durumunda, ceza davasına katılarak "kişisel hak" isteyen davacı, ceza davası kararının kesinleştiği tarihten başlayarak (1) yıl içinde hukuk mahkemesinde tazminat davası açabilir.

Davacı, davalı hakkında açılan ceza davasına şahsi hak talep ederek müdahale etmiş ve mahkemenin şahsi hak hakkında bir karar vermemesi nedeniyle ceza kararını temyiz etmiştir.Yargıtay denetimi sırasında ise, ceza zamanaşımı süresi dolduğundan ceza davası ortadan kaldırılmıştır.

Eylemin ceza hukuku açısından zamanaşımına uğramış olması, şahsi hakka etkili değildir.Davacı, ceza davasına şahsi hak talep ederek katıldığına göre bu tarihten itibaren zamanaşımı süresi kesilmiştir. (BK.m.133) Ceza davasının ortadan kaldırılması nedeniyle kesilen hukuk zamanaşımı, en erken ceza dosyasının ilgili mahkemeye geldiği tarihten itibaren başlar. Dava süresinde açıldığına göre (1) yıllık zamanaşımı dolmamıştır.

O halde mahkemenin, davacının ceza mahkemesinde şahsi hak talebinin zamanaşımını keseceğini gözetmeden hüküm kurması hatalı olmuştur. Karar, işin esasını incelenmek üzere bozulmalıdır.

(4.HD.27.03.1989, E.10412 – K.2807)

Ceza davasına "kişisel hak" istemiyle katılma durumunda, ceza mahkemesince zamanaşımı nedeniyle düşme kararı verilmesinden ve bu kararın kesinleşmesinden başlayarak (1) yıl içinde hukuk mahkemesinde tazminat davası açılması gerekir.

Davacı, suç niteliğindeki haksız eylem için sanık durumundaki davalıya karşı açılan kamu davasına (haksız eylem yüzünden gerçekleşen) zarar tutarını bildirerek, ödetilmesi isteğiyle katılma dileğinde bulunmuş ve ceza davasına katılmasına karar verilmiştir. O halde, zamanaşımı, ceza davasında verilen düşme kararıyla hukuk yönünden kesilmiş ve davacı hükmün kesinleşmesi gününden başlayarak bir yıl geçmeden hukuk mahkemesinde tazminat davasını açmıştır. Zarar yönünden zamanaşımı gerçekleşmediğine göre, işin esasının incelenmesi gerekirken, aksi görüşle davanın reddine karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir.

(4.HD.05.06.1967, E.3571 - K.4086)

Ceza davasının Af Yasası nedeniyle düşmesine ilişkin kararın kesinleşme tarihinden başlayarak (1) yıl içinde hukuk mahkemesinde dava açılabilmesine ilişkin kararlar da aynı mahiyettedir. Buna ilişkin karar örnekleri:

4.HD.30.11.1978,2275-13461 sayılı, 31.10.1978,10303-12195 sayılı, 18.03.1976, 7327 -2896 sayılı, 04.04.1975,1808-1863 sayılı, 04.11.1968,1864-8487 sayılı kararları.

15.HD.04.03.1979,5829 sayılı, 15.05.1975,2105-2626 sayılı kararları.

Yarg.BGK.17.12.1955 gün 17/26 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı.

Ceza davasına katılan davacı, uğradığı maddi zararın ödetilmesini istemiş olup, zamanaşımının dolması nedeniyle ceza davasının düşürülmesine ve davacının hukuk mahkemesinde tazminat davası açmakta muhtariyetine karar verilmiş olmakla, bu kararın kesinleştiği tarihten başlayarak (1) yıl içinde açtığı davanın süresinde açılmış olduğunun kabulü gerekir.

Davacı Orman Genel Müdürlüğü tarafından Asliye Hukuk Mahkemesinde açılan tazminat davasında, haksız eylem nedeniyle orman yangınına yol açmaktan dolayı uğranılan zararın ödetilmesi istenmiştir. Yerel mahkemece, zamanaşımı nedeniyle dava reddedilmiş; karar, davacı tarafından temyiz edilmiştir.

Orman yanmasına yol açmak suçundan davalılar hakkında ceza davası açılmış; ceza davasına katılan davacı Orman İdaresi, uğradığı maddi zararın ödetilmesine karar verilmesini istemiştir. Ceza mahkemesinin kararı ile davalılar cezalandırılmışlar ve katılan davacı Orman İdaresinin “tazminata ilişkin olarak hukuk mahkemesinde dava açmakta muhtariyetine” karar verilmiştir.

Kararın temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 3.Ceza Dairesi’nin kararıyla, ceza zamanaşımının geçtiği gerekçesiyle, ceza davasının düşürülmesine karar verilmiştir.

Katılan davacı Orman İdaresinin “tazminata ilişkin olarak hukuk mahkemesinde dava açmakta muhtariyetine” ilişkin olarak verilen karar, Yargıtay 3.Ceza Dairesi’nin kararıyla kesinleştiğine göre, eldeki davanın (1) yıllık süre içinde açıldığı kabul edilmelidir.

Yerel mahkemece açıklanan olgular gözetilerek, işin esası incelenip sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken, yerinde olmayan gerekçeyle yazılı biçimde karar verilmiş olması usul ve yasaya uygun düşmediğinden kararın bozulması gerekmiştir.

(4.HD.03.06.2010, E.5469 - K.6227)